

De versmelting van avant-garde en welvaartsstaat sinds de jaren '70 laat ook toe de 'folklore' van de avant-garde beter te begrijpen. Hieronder verstaat Pieter De Buysser de routineuze herhaling van vuile woorden en lijven, van de bolgeblazen retoriek en van de 'schendingen' van het theatrale kader door koene avant-gardisten zoals Jan Fabre of Wayn Traub. Het cultuurbeleid stimuleert op actieve manier geen traditie, maar wel deze vaandelzwaaiers van de innovatie en van de vernietiging van de traditie. Dat vaandelgezwaai verleent hen het weinig benijdenswaardige aanschijn van 'betaalde avant-gardisten', als SM-hoeren vergoed voor hun pijnen.

Innig verstrengeld met de 'betaalde avant-gardisten' is er een 'avant-gardistisch patronaat' tevoorschijn gekomen dat koortsachtig op de vlucht is voor zijn eigen 19^e-eeuwse onderbouw door zich een masker voor te houden met echt avant-gardistische trekken. De continue vernieuwing, de cultus van de jonge maker, het welbelichte en mooi gesculpteerde 'vuile' lichaam, de publiekparticipatie. Een masker, want het huidige subsidiërende cultuurbeleid is de hervorming, onder de welvaartsstaat, van het mecenaat. Ontstellend, met hoe weinig economisch inzicht patronaat en betaalde avant-gardisten over zichzelf spreken kunnen. Gerard Mortier vertelt op echt geëngageerde wijze hoe scholieren uit de Parijse voorsteden naar de opera werden uitgenodigd. Waarbij de arme achtergestelden niet enkel een mooie esthetische ervaring, maar ook een toekomstperspectief aangeboden krijgen. 'Ik laat jonge mensen zien dat hier niet alleen zangers en muzikanten, maar ook schilders, machinisten, schrijnwerkers en kleermakers actief zijn. Ik wil hen laten aanvoelen dat er toekomstmogelijkheden zijn waar ze misschien in eerste instantie niet aan hadden gedacht.'¹³ Jan Fabre: 'Wij geloven dat het Troubleyntheater een motor kan zijn achter de sociale remonte van de Seefhoek. De concrete aanwezigheid en het engagement van een zich internationaal profilerend kunstenaar als Jan Fabre en zijn gezelschap en het dagelijkse contact met de buurtbewoners, horeca en handelaars zijn in dit opzicht strategisch.'¹⁴

Is dit niet de verholen blijmoedigheid van de Vlaamse progressieven zelf? Hun 19^e-eeuwse economische theorie, waarbij uiteindelijk wel voor iedereen een plaatsje zal gevonden worden binnen de cliën-

telistische piramide? Vastgeklonken aan een ideaal van kunst als kritiek, die steeds een doelwit behoeft? Een rol die bij uitstek door extreem-rechts wordt ingevuld. Wat hen kwalijk te nemen valt, is dat ze de uitspraak van Walter Benjamin niet hebben overdacht.

'Dat het "zo verdergaat", is de catastrofe. Ze is niet hetgeen ons telkens te wachten staat maar hetgeen telkens gegeven is.'¹⁵

Vlaams Hysterisch Links heeft grote nood aan de catastrofe die ons te wachten staat: het schrikbeeld van de toekomstige, fascistoïde, fallocentrische, tot de tanden gewapende tirannie van het Dewinterbedrijf. Binnen dat angstfantasme vindt de blijmoedige kunst haar niche als naïef ornament van het kleinburgerlijke leven. Maar de catastrofe die zich onder, neen, *in* het eigen bestaan van de progressieve garde ontrolt, vindt geen plaats meer binnen hun blikveld. Het is de kunst die in gevaar is, en zolang die in gevaar is, wordt er met geen woord over de economie gerept.

Was het niet raadzamer geweest om, in plaats van de blijmoedige kunst gelijk te bestempelen als obscene, het Dewinterbedrijf te overtroeven met waarlijk blijmoedige kunst? Om hun *Slisse en Cesar*, hun *De klucht van de brave moordenaar* ('een Vlaamse komedie uit 1937!')¹⁶ onmiddellijk te verpletteren onder het ontzaglijke gewicht dat een ten gronde blij gemoed met zich mee kan brengen? Om te wijzen op de verdorvenheid en het vuil dat zich middenin het hart van een oprecht blij gemoed kan ophouden? De uitdaging te stellen deze twee samen te denken? Zo'n blijmoedige kunst is het die Pieter De Buysser naar mijn mening aanduidt als het 'theater van de zonnige verschrikking'. De Buysser denkt aan het vroege werk van Luk Perceval voor De Blauwe Maandagcompagnie, of aan Eric Devolder. Zelf zou ik daar onmiddellijk *De smerige trilogie* van De Zweep aan toevoegen. De lach is hier 'zonder thuiskomst', of, met een uitdrukking die Peter Sloterdijk aan *Der Zauberberg* van Thomas Mann ontleent, het is een lach als een 'Pleuraschock'. Een mechanisch lachen waarvan je je niet kunt herstellen. Moeten de obsceniteit van het Dewinterbedrijf en de obsceniteit van de reacties erop door Vlaams Hysterisch Links, niet overtroefd worden met obsceniteit, tot ze zelf in het lachen van de Pleuraschock terecht komen?

- Hulstaert gecit. in Haex, Paul. 'Ze zijn tegen het Vlaams Belang.' *Gazet van Antwerpen* 11-03-2005. De uitspraak in zijn ruimere context: 'Bloot op een mooie manier op de scène brengen is een kunst. Het Toneelhuis doet het op een perverse manier. Herinner u de openingsvoorstelling *Liefhebber* van Het Toneelhuis! (Een voorstelling over de Nederlandse theaterrecensent Peter Liefhebber die spraakmakend was omdat acteur Titus Muizelaar een groteske masturbatiescène op toneel zette, red.) Ik pleit voor mooi theater. Ik wil met een blij gemoed de theaterzaal kunnen verlaten.'
- Mann, Paul. *The Theory-Death of the Avant-Garde*. Bloomington: Indiana University Press, 1991. 15.
- Ford, Simon. 'On the Destruction of the Institution of Avant-Gardism.' Variant 16 (winter/lente 1994). <http://www.drifline.org/cgi-bin/archive/archive.cgi?list=spoon-archives/avant-garde.archive/papers/simford.txt>.
- Enzensberger, Hans Magnus. 'Die Aporien der Avantgarde.' 1962. Gecit. in: W. Fähnders en H. Van den Berg, 'Life and Death of the Avant-Garde on the Battlefield of Rhetoric - And Beyond.' Ongepubliceerde paper gepresenteerd in Gent, colloq. *Avant-Garde Now?!*, 17 maart 2005.
- Bürger, Peter. *Theorie der Avant-Garde*. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1974. 67.
- Karlheinz Barck heeft de avant-garde voor het eerst vergeleken met Benjamin's 'Engel der Geschichte'. Zie Bru, Sascha. '(Dis)continuities and Untimeliness. Some Introductory Thoughts.' Ongepubliceerde paper gepresenteerd in Gent, colloq. *Avant-Garde Now?!*, 17 maart 2005.
- Meuleman, Bart. 'Avant-Garde! Voorhoede?' Boekbespreking. *De Witte Raaf* 100 (maart 2002). In het archief van www.dewitteraaf.be.
- Stein, Gertrude. 'If I Told Him: A Completed Portrait of Picasso.' 1923. *Look at*

Me Now and Here I Am: Writings and Lectures 1911-1945. Red. P. Meyerowitz. Harmondsworth: Penguin, 1967. 233.

- Wallenstein, Sven-Olov. 'Avantgardets framtider.' *Paletten* 3 (2000): 13. Gecit. en vert. door Ørum, Tania. 'Death and Disillusionment in the 1960s and 1970s.' Ongepubliceerde paper gepresenteerd in Gent, colloq. *Avant-Garde Now?!*, 17 maart 2005.
- Adorno, Theodor. *Ästhetische Theorie*. 1970. Gecit. in Mann, Paul. *The Theory-Death of the Avant-Garde*. 69.
- Dyson, Freeman. *Imagined Worlds*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1997. 76.
- Deze redenering is mijn extrapolatie op basis van Tania Ørums beschrijving van de lotgevallen van de Deense Ex-School, die net als zovele (neo?)avant-gardisten het plan tot omwenteling van de samenleving inruilde voor het uitbouwen van een kleine commune waarbinnen indien niet de gehele samenleving, dan toch iedereen voor zich zijn leven als een kunstwerk kon gestalten geven.
- De Morgen* 03-02-2005.
- 'Troubleyntheater.' www.troubleyn.be.
- Walter Benjamin, *Zentralpark*. 1938. *Gesammelte Schriften*. 1974. Reds. R. Tiedemann en H. Schweppenhäuser. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1991. Vol. 1.2: 683.
- Voorbeelden gegeven door B. Hulstaert. 'Hij pleit voor Antwerpse volksstukken, zoals de KNS die nog wel eens speelde. Een *Slisse en Cesar* moet kunnen, iets van Elsschot, een *Gijsbrecht van Aemstel* (Vondel) of *De klucht van de brave moordenaar*, een Vlaamse komedie uit 1937. En als dat niet kan, dan moet Het Toneelhuis maar drooggelegd worden.' M. Cloostermans en M. Reynebeau, 'Elitair of niet elitair, is dat de vraag?' *De Standaard* 10-03-2005.